

Şaziye Karlıklı

—
Kurmaca
Biyografi
—

Son Kadın

Osmanlı Hanedanı'nın son gelini,
Vahdettin'in büyük aşkı Nimet Hanım

Şaziye Karlıklı, 1961’de İstanbul’da doğdu. Marmara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu’nu bitirdi. 1982’de Türk Haberler Ajansı’nda başladığı gazeteciliğe 1985’ten itibaren *Nokta* dergisinde devam etti. Ercan Arıklı yönetimindeki dergide toplum ve ekonomi üzerine araştırma ağırlıklı haberleriyle dikkat çeken Şaziye Karlıklı, bu dönemde “ileride yazabilirim” düşüncesiyle Türkiye’nin önemli figürleri ve olayları hakkında bilgi ve belge arşivlemeye başladı. Daha sonra *Ekonomist* dergisinin Haber Müdürlüğü de dahil olmak üzere çeşitli dergilerde yöneticilik yapan Şaziye Karlıklı, *Para* dergisinin Genel Yayın Yönetmenliğinden sonra medyadaki aktif yöneticilik görevini bıraktı. Gazete ve dergilerde yazmayı sürdürmekle birlikte ağırlıklı olarak kurum tarihi kitapları ve kent anlatıları üzerine çalıştı. Uzun yıllar Türkiye’nin önemli bir grubuna yayın ve iletişim danışmanlığı da yapmış olan yazar, günümüzde bütün profesyonel sorumluluklarını bıraktı ve “ileride yazabilirim” dediği kişi ve olayları kitaplaştırmaya başladı. *Benli Belkıs: Efsane Aşkların Kadını* (2017) ve *Emine Adalet: Kara Kâküllü Kız* (2019) Doğan Kitap’tan yayımlandı. Evli ve bir çocuk sahibi olan yazar, Ayvalık’ta yaşıyor.

Son Kadın

SON KADIN

Yazan: Şaziye Karlıklı

Editör: Sıla Arlı

Yayın hakları: © Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret. A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Eylül 2021 / ISBN 978-605-09-8739-3

Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Serçin Çabuk

Baskı: Ay-Han Matbaası

Mahmutbey Mah. 2622 Sok. No: 6/31

Bağcılar - İSTANBUL

Tel. (212) 445 32 38 / Faks (212) 445 05 63

Sertifika no: 44871

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Son Kadın

Şaziye Karlıklı

Önsöz

Son padişaha ilişkin küçük bir merakın bu kadar yoğun araştırmaya ve bir kitaba evrileceği hiç aklıma gelmemiştir. Osmanlı hanedanının bireylerine ilişkin bir kitap yazmak, sanırım isteyebileceğim en son şeydi. Bu, tarihçi değilseniz eğer, bana göre pek de cesaret edilebilecek bir çalışma değildi. Beni araştırmaya ve yazmaya yüreklendiren ise yine bir kadın oldu.

Önce küçük merakımı anlatayım. Osmanlı İmparatorluğu'nun hüznü sonunu anlatan metinlerde erkeklerin isimleri bilinir, ki zaten bu da normaldir. Özellikle de son padişah Vahdettin odaklıdır. Bense Sultan Vahdettin, işgal altında adım adım tahtını kaybederken, eşlerinin, yani kadınefendilerinin hikâyesini merak ettim. Dört kadın arasında da ilgimi en çok son karısı çekti, çünkü okuduğum metinlerde padişahın bu son karısına körkütük âşık olduğu belirtiliyordu. Üstelik bu aşk, memleket işgal altında iken, parça parça işgalcilerce parsellenirken başlamıştı. İşin bu kısmı tarihçilerden çok psikologların ilgi alanına girecektir elbet, ama yaşlı bir adamın başını kaşımaya vakti yokken, üstelik üç karısı ve pek çok da cariyesi varken işgal altındaki İstanbul'da deyim yerindeyse evi yanar, talan edilirken genç bir kıza bu kadar tutkuyla bağlanması şaşırtıcıydı. Bu kız kimdi? Neydi onu bu kadar özel kılan?..

Yola bu merakla çıktım.

Öznesinin Nimet olduğu bir araştırmaya başladım. Nimet'e odaklanmak için bilmenizi isterim ki büyük gayret sarf etmem gerekti. Ne kadar çabalasam da okurken siz de zaman zaman öz-

nenin değiştiğine şahitlik edeceksiniz. Çünkü Nimet'in hikâyesi öyle bir çevre ve dönemde geçiyor ki, sadece onun değil kim-
senin biricik bir hayatı yok. Bu nedenle kitaba Nimet'le birlikte
başka kadınlar da girdi. Bilhassa Nimet'in üstlerine ortak geldi-
đi üç kadınefendiyi anlatmadan ve anlamadan Nimet'i ne hisset-
mek ne de öğrenmek mümkündü.

Son padişahın gönlünü bu kadar kaptırdığı genç bir kızı haya-
linizde fattan bir kadın olarak canlandırabilirsiniz. Bilhassa or-
yantalist bakışla resmedilen harem kadınlarının baştan çıkarıcı
işveli hallerini, Nimet'in hikâyesini okumaya başlamadan unu-
tun. Güzel olmasına pek güzel ama padişahı cezbedecek kadar
albenisi olan bir kadın değil Nimet. Hatta kendisi bile "Etrafta
benden çok güzelleri vardı. Neden beni herkesten ayırdı? Buna
hâlâ aklım ermiyor" diyerek şaşkınlığını belirtmiş. Hele de ken-
dinden önceki kadınefendilerin nedimeleri Vahdettin'i bu "isa-
betsiz seçimi" için epeyce eleştirmişler! Madem dördüncüyü ala-
caktı, etrafta bu kadar parlak kız varken ne demeye Nimet'i seç-
mişe getirmişler.

Hikâyenin bütününe okuyunca sizler de belki kendi sonu-
cunuza ulaşabilirsiniz. Neden Nimet sorusuna kendimce bir ce-
vap bulsam da sizlerle paylaşmayacağım. Hikâyesi ilerlediğinde
muhtemeldir ki, bir fikriniz oluşacak.

Daha önce yazdığım kadın karakterler, kendi hayatlarını kont-
rol etmek isteyen, heveslerinin, hedeflerinin peşinden gitmek ne
demek, koşturan, bu cesareti taşıyan kadınlardı. Nimet ne Belkıs'a
ne de Emine Adalet'e benziyor. Küçük yaşta girdiği Harem'de, geri-
de bıraktığı annesi ve halalarından çok farklı olan, her yaştan çok
sayıda kadınla birlikte büyüyüp onlara hizmet etmeyi ve onlardan
da erkeklere boyun eğmeyi öğreniyor. Ama hakkını da yemeyelim,
bu hayata ilişkin itirazları da var, gerçi kendi kendine itiraf ettiği gi-
bi gücü ve cesareti sınırlı. Ailesine başkaldırılarında küçük zaferler
elde ediyor ama sarayda bunu başardığını söylemek zor. Nakış, di-
kiş, biraz okuma-yazma, misafir karşılama, kahve pişirme gibi sınırlı
eğitim alan, kimselerin dikkatini çekmemek için kendisini koyu bir
sessizliğe mahkûm eden bu kız, Osmanlı İmparatorluğu'nun son pa-
dişahının son karısı. Osmanlı'nın "Son Kadın" o.

Son Kadın'ın hikâyesi bize, imparatorlukla birlikte Harem'in de yıkılışını anlatıyor. Küçük yaşta Harem'e giren kızların ömür boyu bildikleri, gördükleri o aşılmaz duvarların yıkılışından sonraki şaşkınlık ve çaresizliklerine de şahitlik ediyorsunuz. Ve şaşırıyorsunuz da, nasıl olup da sonun geldiğini anlayamadıklarına hayret ediyorsunuz. Oysa hanedanla birlikte Harem'in de yerle bir olacağına dair o kadar emare var ki... Kitapta Harem'de Nimet'in hayatına değen pek çok kadının ismini göreceksiniz. Hikâyesi en acı olanlar ise bana göre isimleri bu kitaba girmeyenler. Hepsi kaderlerini efendilerine, Sultan'a bağlamışlar. Vahdettin gittikten sonra bile, onları yanına aldıracağına ve hayatlarına onun haremde devam edebileceklerine inanmışlar. Ama efendileri arkasına bakmadan onları terk etmiş. Sultan Vahdettin, kızları Ulviye ve Sabiha Sultanların özel ricalarına rağmen onlara elini uzatmamış. Bu kadınlara yurtdışında bakacak mali gücünün olmadığını düşünebilirsiniz fakat aynı Vahdettin yanında bir sürü erkek götürmüş. Büyük bir erkek kalabalığına bakmış. Öte taraftan kadınları nasıl bir vefa ve bağlılıksa artık, Vahdettin'e en ufak bir sitemleri olmamış. Kabul etmek gerek ki dünyayı, memleketi ve kendilerini algılamaları bugün bizlerin anlayamayacağı kadar farklı. Mesela Vahdettin, İstanbul'u terk ederken, eşlerini İşgal Komutanı General Harington'a emanet etmiş. Ama bilhassa Nimet'ini korumasını istemiş. Bunu duyan kadınlar, Vahdettin'in nasıl olup da kendilerini de o gemiye bindirmedığına ya da işgalcilere emanet ettiğine değil de neden ısrarla Nimet'in korunmasını istediği konusunda dertlenmişler.

Erkekler üzerinden okuduğumuz yıkılış hikâyesini kadınların hayatı üzerinden izlemek değişik bir tecrübeydi. *Son Kadın*, ağırlıklı olarak Nimet'in hikâyesini anlatırken, Osmanlı'nın yıkılışına saray kadınlarının gözünden de bakıyor. Osmanlı haremelerinde kadınların iktidara ortak oldukları, oğulları ya da kocaları vasıtasıyla etkin oldukları dönemler mevcut. Vahdettin'in sarayında ise Hürrem ya da Kösem Sultanlar gibi siyasete etki edebilecek güçte kadınlar yok. Buna rağmen birinci karısı Nazike da Hanım ile sonuncu karısı Nimet Hanım, içgüdüsel olarak gi-dişata ilişkin kocalarını uyarılmışlar. Bilhassa görümceleri Medi-

ha Sultan'ın eşi Sadrazam Damat Ferit Paşa'nın politikaları hakkında epeyce kulağını çekmişler ama Vahdettin ne kadınefendilerinin ne de kızlarının söylediklerine kulak asmuş.

Son Kadın'ı yazmaya karar verdiğim zaman, çıktığım yolun başında erişebileceğim kaynakların hem niteliği hem de niceliği konusunda endişelerim vardı. Konu erkekler olsa kaynaklar ganiydi elbette, oysa kadınlar o dönemin en göz ardı edilen kişileriydi. Ama umduğum gibi olmadı, bilhassa dört kıymetli hatırat bana eşsiz bilgiler sundu. Kaynaklar kısmında göreceksiniz ama Sultan Reşat'ın haremde muallime olan Safiye Ünüvar, Sultan Vahdettin'in birinci kadınefendisi Nazikeda Hanım'ın nedimeleri Rumeysa Aredba ve Leyla Açba ile ikinci kadınefendisi Müveddet Hanım'ın nedimesi Afife Rezzemaza'nın hatıralarını burada da anmak isterim. Nedimelerin üçü de hizmet ettikleri kadınefendilerin akrabası; bu nedenle dönemin aile ilişkilerine çok yakından tanık olmuşlar. Başlarına gelen felaketleri hep Mustafa Kemal'e bağlama eğilimindedir. Onların bu duygularını, kızgınlıklarını da hesaba katarak, anlayarak okumaya çalıştım. Nimet de hatıralarını kaleme almış, ama muhtemelen gördüğü bir çeşit baskıyla, gazetedeki tefrikasını yarıda kesmiş.

Diğer kitaplarımda da kaynak zenginliği vardı ama bu kez rekora ulaşmış olabilirim. Ulaşabildiğim kaynaklar arasında karşılaştırma yapmak da işimin önemli güçlüklerindendi. Çünkü tek kaynaktan edindiğim bilgi, kaynağın politik görüşüne göre manipülatif olabilirdi. Bu nedenle doğrulayamadığım tek kaynaklı bazı bilgileri elemek zorunda kaldım.

Elbette Nimet'in hikâyesine sadece kadınların yazdığı kitaplar kaynaklık etmedi. Sultan Vahdettin üstüne yazılan kitaplarda da onun sıkça izine rastladım. Dediğim gibi öyle büyük bir aşk yaşamış ki padişah, bu bütün çevresinin ilgisini çekmiş. Sadece çevresi değil uluslararası basın bile Nimet'ten "en sevdiği genç eşi" diye söz etmiş.

Epey rol çalsa da bu kitabın ana kişisi Sultan Vahdettin değil. Kendisi bu kitaba son karısı Nimet üzerinden dahil oldu ve Nimet'i anlatırken ondan da söz etmek bir mecburiyetti.

Vahdettin'e bir "koca" kimliğiyle bakmaya gayret etsem de,

“koca” olarak kendini ifade ediş i bile dönemin politik geliş melelerinden azade de ğ il. Böyle olunca ister istemez onun politik tavrı da kitaba yansıdı. Bir tarihçi de ğ ilim; döneme ilişkin analiz yapıp yargı belirtemem ama ş unu söyleyebilirim: San Remo’da bir köş ke doluş muş ailesini bile yönetememesi, o süreçte bile üst üste verdi ğ i isabetsiz kararlar ve yanlış seçimler, yönetmek konusundaki zafiyetini gözler önüne seriyor. Bu durumda da bize, “Bir köş kü yönetemeyen, bir ülkeyi nasıl yönetecekti?” sorusunu sorma hakkını veriyor.

Son Osmanlı ailesi arasındaki ilişkiler de kitaba yansıdı. Son padiş ah Vahdettin ve son halife Abdülmecit’in güzeller güzeli torunları Nesliş ah, Hanzade ve Necla Sultanların, ş ahane tuvaletler içinde çekilmiş fotoğrafları birer “soyluluk” niş anesi gibidir. Bu hanımların da dahil oldu ğ u Osmanlı ailesinin eriş ilmez asilzade ruhu taşı dıklarını düşünmemiz normaldir. Fakat krizli dönemlerde ilişkilerine yakından baktığınız da bu toprakların ortalama bir ailesinden farkları yok. Sürgün, bir anlamda sınama olmuş . Aile iç i ilişkiler bazen o kadar berbat bir hal almış ki, uzakta bir otelde aç susuz ö len bir kuzene bile yardım edilmemiş .

Osmanlı’nın zor yıllarında, karmakarış k bir hayata sürüklenen Nimet, yukarıda da de ğ indiğ im gibi “renkli” bir kadın de ğ il. Ama etrafındaki olaylar ve kişiler onu rengârenk yapmış . Diğ er kadınlardan söz ederken “hanım, kadınefendi” gibi sıfatlar kullanırken bunu neden Nimet için yapmadığ ını düşünebilirsiniz. Çünkü Nimet’i küçük bir kız çocu ğ u olarak tanıdım. O kız çocu ğ unu kadınefendi olana kadar kitapta büyüttüm. Nedeni sadece budur.

Nimet’in hikâyesini kovalarken ister istemez, Osmanlı yıkılırken kendi ailemin yaşadıklarını da düşündüm. Kaybedilen topraklardan kopup burada yeniden tutunmaya ç alış an Babaannem Zemire Hanım’la, Anneannem Selime Hanım’ın çekti ğ i ç ileleri yeniden hatırladım. Cumhuriyet sayesinde özgür birer vatandaş olarak hayatlarını sürdüren rahmetli Raziye ve Fatma halalarım ile Meral Teyzemi... Ve önceki kuş aklardan öğrendiklerini her da im bize aktaran canım Annem Mediha Hanım’ı. Onlara ve mücadele eden bütün kadınlara müteş ekkirim.

Son Kadın, pandemi nedeniyle evlerimize kapandı ğ ımız bir

dönemde yazıldı. Fiziki kaynaklara kütüphanelere gidip erişmek mümkün değildi. Fakat neredeyse pek çok arşiv belgesine, kitaplara dijital olarak erişme imkânı da buldum. Bütün dijital arşivlere buradan kocaman bir teşekkür göndermek isterim. O buhranlı günlerde benim saatlerce bilgisayar başında kalarak yalnız bıraktığım sevgili kocam Yücel'e de çok teşekkürler. Ve Nuray Soysal. Her daim ilk okurum, ilk eleştirmenim, çok çok sağ olasın.

Tembellik yapmamı engelleyerek bu hikâyeyi yazmak konusunda beni teşvik eden Doğan Kitap Genel Yayın Direktörü sevgili Cem Erciyes, editörlükten öte yoldaşlık eden Sıla Arlı, tabii ki Aslı Güneş, iyi ki varsınız.

Bu önsözü okuduysanız eğer, birazdan kitaba başlayacak olan sevgili okurlar, umarım *Son Kadın*'ı beğenirsiniz. Dilerim başka kitaplarda da buluşuruz.

Düğün evi

Müveddet Kadın'ın ıstırabı

Veliaht Vahdettin Efendi'nin Çengelköy'deki köşkünde bir kadın, dairesine kapanmış, bütün gece uyumuş uyanmış, ağlamıştı. Gün ağarmıştı ama gözyaşları hâlâ yanaklarından süzülüyordu. Oysa Müveddet Hanım'ın az sonra süslenip giyinmesi, Dolmabahçe Sarayı'ndaki düğün için hazırlanması gerekiyordu.

Kocasını evleniyordu bugün.

Ne çok kadını yaralayan bir düğündü.

Kuşkusuz diğerlerinin yaşadıkları, Müveddet Kadınefendi'nin hayal kırıklığıyla yarışamazdı. Kendine mi yeni gelin Nevvare'ye mi öfkelensin bir türlü bilemiyordu. Ne tuhaf ki, bu çalkantıya yol açan kocasına, Veliaht Vahdettin Efendi'ye kızgınlığını bir türlü dile getiremiyordu. İsteddiği, sıkılı yumruklarını amca kızının böğrüne saplamak, avazı çıktığı kadar bağırarak onu aşağılamaktı. İsterdi ama yapamazdı. Mademki, "arslanı, efendisi" bu kararı vermiş, boyun eğecekti. Amcasının kızı Nevvare'yi kocasının üçüncü eşi olarak kabullenecek ama affetmeyecekti.

Kadınca kıskançlığın saray hayatında yeri olmadığını bilecek kadar akıllı başındaydı. Nasıl ki, kendisi Emine Nazikeda Kadınefendi'ye ikinci olmuş ise, ona da elbette bir üçüncü gelecekti. Ama üçüncü, o canı gibi sevdiği, nedime yapacak kadar güvendiği Nevvare olmak zorunda mıydı? Hadiseyi duyunca, kendisinden beklenmeyecek olanı yapmış, feveran ederek efendisinin huzuruna koşmuştu. Ki herkes onu daima sessiz, mülayim, itaatkâr bir kadın olarak tanırdı. "Ne olur efendimiz

Nevvare'yi almayın, eğer o bana ortak olursa, o zaman onu eski-si gibi sevemem, sayamam” diye yalvarmıştı.¹

Vahdettin Efendi'nin soğuk bakışlarıyla karşılaşınca anlamıştı ki, Nevvare'den vazgeçmeyecekti. Kendisine azıcık bile acınamıştı efendisi. Uzun boylu, yeşil gözlü, kumral saçlı, olağanüstü güzel Nevvare'ye gönül vermişti bir kere... Her ne kadar bir zamanlar Nevvare'yi olduğu gibi Müveddet'i sevmiş de olsa, Müveddet ona Şehzade Ertuğrul'u doğurmuş da olsa, bunların hiç-biri vazgeçmek için bir neden olamazdı. Harem'in kadim kaidesiydi bu.

Müveddet Hanım kendisine de kızılıyordu çünkü evvelden akıl almaz bir hata yapmıştı. Vahdettin'in ikinci kadını olduktan sonra, Harem'deki Kafkas geleneğine boyun eğmişti. Çerkez ya da Abhaz bir kadın, sarayda kendine yer edindi mi, akrabalarına da yer açmakla mükellefti. Kendinden öncekiler Harem'in kapısını “yabancılara” nasıl kapattılarsa, o da öyle yapmış; nedime ve hizmetlilerini kendi gibi Abhaz akrabalarından seçmişti. Amcasının kızı Nevvare'yi Çengelköy'deki veliaht köşküne çağırarak nedime yapmıştı. Kendisinden sekiz yaş küçük olan kız daha çocukluğunda dikkat çekiyordu. Genç kız olduğunda ise güzelliği artık dillere destandı. İnsan kocasını tanımaz mı, tabii ki o da Nevvare'nin, Vahdettin'in dikkatini çekeceğini hissetmişti. Hatta etraftan söyleyenler bile olmuştu. Ne yazık ki Nevvare'yi uzaklaştırmak istediğinde artık çok geç kalmış, kocası, amcasının kızına çoktan sevdalanmıştı.

Yeni gelin kendisinden birkaç oda ötede düğünü için süslenirken, Müveddet Hanım da bir yandan gözyaşlarını kurulayıp yeni nedimesinin gösterdiği kostümlerden birini seçmeye çalışıyordu. Her düğünde yeni bir kıyafet giymek âdettendi. Mecbur o da kendisine yeni bir tuvalet diktirmişti. Ona kalsa, gayrimüslimlerin cenaze kıyafetleri gibi siyahlara bürünürdü. Bunu yapsa maazallah Vahdettin Efendi'yi nasıl sınırlendireceğini düşündü. Şehzade Ertuğrul'un hatırına onu boşamazdı belki ama bir daha da

1. Harun Açıba tarafından yayıma hazırlanan Leyla Açıba'nın *Bir Çerkes Prensesinin Harem Hatıraları*'nda (L&M Yayınları, 2005) s. 77'de Müveddet Hanım'ın o sıra henüz şehzade olan Vahdettin'e yakarışı anlatılmış. Leyla Açıba, Vahdettin Efendi'nin ilk eşi Nazikeda Hanım'ın nedimesiydi.

yanına uğramazdı. İyisi mi efendisine güzelliğini hatırlatmalıydı. Şimdi ağlamaktan şişen gözlerine efendisi bir zamanlar ne kadar da meftun olmuştu. Nevvare'den ne eksiği vardı ki. Müveddet ay-nadaki görüntüsüne bakınca yüzünü buruşturdu, şehzadeyi do-ğurduktan sonra aslında ne kadar da şişmanlamıştı.

Gözyaşları yine hücum edince nedimesinden birkaç dilim pa-tates getirmesini istedi. Gözlerindeki şişlikler inseydi bari.

Kalbi çoktan kırılmış bir kadın: Nazikeda

Vahdettin'in ilk eşi Nazikeda ise üzülmeye sırasını çoktan sav-muştu. Onun yüreği kocası yıllar önce İnşirah'la nikâhlandığında zaten yeterince yanmıştı, bu düşün de oluversin, "arslanı" yine nikâhlansındı. Nasılsa gelen kendisinin değil, Müveddet'in yerini alacaktı.

Yine de Vahdettin'in her kavuşması ona kendi düşüncesini hatırlatıyordu. Düşüncesinin üstünden geçen 33 yılda kendisi nasıl da yaş-lanmıştı. Bir de kocasına bak, hâlâ genç kızların peşinden koştu-ruyordu.

Bir zamanlar, Cemile Sultan'ın haremde iş görürken kendi-si de genç ve güzeldi. Şehzade Vahdettin, ablası Cemile Sultan'ın konağındaki bu genç kıza² görür görmez âşık olmuştu. Onun "İl-laki isterim" diye tutturduğunu duyduğunda gururu ne kadar da okşanmıştı. Cemile Sultan, "Sana verecek kızım yoktur" diye şid-detle karşı çıkmıştı, demek ki biraderinin karakterini iyi biliyor-du. Gerçi yıllar içinde bizzat tecrübe etmişti ki, kocası vefalı bir âşık sayılmazdı.

Oysa kendisini alabilmek için ne kadar uğraşmıştı, ablası-nı nasıl zor ikna ettiğini gün gibi hatırlıyordu. Sonradan öğren-diğine göre Cemile Sultan yine de ikna olmamıştı ama Şehzade Vahdettin, ağabeyi Sultan Abdülhamit'e müracaat edince, irade-ye uymak mecburiyetinde kalmıştı. Cemile Sultan da kendince kızı koruyabilmek için bir şart öne sürmüştü: "Nazikeda üzerine

2. Bazı kaynaklar Şehzade Vahdettin'in Nazikeda'yı halası Adile Sultan'ın haremde görüp beğendi-ni yazsa da en yakınlarından nedimesi Leyla Açıba, bu tanışmanın Cemile Sultan'ın haremde oldu-ğunu yazıyor.

başka kadın almayacaksın. Nazikeda'yı hakiki bir zevce olarak nikâhlayacaksın, ona cariye muamelesi etmeyeceksin.”³

Şehzade bunu kabullenip yemin edince başka çaresi kalmayan Cemile Sultan, usulden kendisine de niyetini sormuştu. “Hayır” demek aklının ucundan bile geçmemişti. Saraydaki kızların çoğu güçlü, zengin ama genellikle yaşlı kocalara giderdi. Şehzade ise 24 yaşındaydı. 19 yaşındaki bir genç kızın kalbini çalacak kadar gençti. Yakışıklı denemezdi ama gençliğinin bir havası vardı. Hem şehzadeyi hangi Harem kızı reddedebilirdi ki...

Sonradan kocasını bir kızın reddettiğine şahit olacak ve epey şaşıracaktı.

Cemile Sultan, haremdeki kıza sultan çeyizi hazırlamış, Feriye Sarayı'nda, II. Abdülhamit tarafından yapılan düğünleri de muhteşem olmuştu.⁴

Feriye Sarayı'nda geçen birkaç yıldan sonra Çengelköy'deki bu görkemli köşke taşınmışlardı. Vahdettin'in at binme merakını o da paylaşmıştı. Köşkün arkasındaki büyük arazide saatlerce at bindiklerini özlemle hatırlıyordu. Hâlâ binebilirlerdi aslında ama kocası artık onu davet etmiyordu.

Allah her şeyi bir arada vermiyordu işte, iki yıl boyunca çocukları olmamıştı. Sonunda gelen ilk kızları Fenire doğar doğmaz beşikte ölünce de aklı başından gitmişti. Bir evlat kaybetmek zaten zordu ama o bir sultan kaybetmişti. Şehzade Vahdettin de üzgündü ama karısına bunu hissettirmiyor, geç gelen bebeğin kaybına rağmen, “illaki başka çocuk isterim” hezeyanına düşmüyor, yeminine sadık kalıyor, başka bir kadını nikâhına almıyordu. Evlilik yeminine sadık olmasına sadıktı ama bu yeminin etrafından dolanmaktan da vazgeçmiyordu. Haremdeki cariyelerle birlikte olmaktan beis duyduğu yoktu.

Harem dedikleri bir avuç yer; yaşadığı maceralar gizli kalmıyor, Nazikeda Hanımefendi'nin kulağına yetiştiriliyordu. Hele Nevgül isimli saraylı genç bir kızla yaşadığı tutkulu aşk Vahdettin'in genç karısının kendine güvenini altüst etmişti. Eğer

3. Leyla Açıba, *Bir Çerkes Prensesinin Harem Hatıraları*, Haz. Harun Açıba, L&M Yayınları, 2005, s. 67-70.

4. Nazikeda Hanım ile Vahdettin Efendi'nin düğünleri 8 Haziran 1885'te oldu.

Cemile Sultan'a edilen yemin olmasaydı kocasının Nevgül'ü nikâhına alacağını hissetmişti. Yine anlamıştı ki, Vahdettin'in ona bağlılığı sevdasından değil, ablaya edilen bir yeminden ibaretti.

Hissettikleri onu o kadar çileden çıkarttı ki, bir cahillik edip kocasını yetiştirip büyüten analığı Şayeste Hanım'a şikâyet ediverdi. Aldığı cevabı gün gibi hatırlıyordu: "Şehzadenin istediği kadınla yaşamaya hakkı vardır. Buna kimse mâni olamaz."⁵

Bu cevapla eli kolu bağlanan Nazikeda Hanım, gözünü yummayı öğrenmiş ve evliliklerinin yedinci yılında, 1892'de kucağına Ulviye Sultan'ı aldığı anda yüzü nihayet gülmüştü. İki yıl sonra yeniden doğum sancıları tuttuğunda elbette muradı bir erkek bebektir. Gelen Sabiha Sultan olacaktı. Artık doğumun zorluğundan mı, yoksa bir oğlan doğuramamanın depresyonundan mı bilinmez, Nazikeda Hanım yataklara düştü. Öylesine hastalandı ki, doktorlar bir daha çocuk yapmamasına hükmetti.

Şehzadeye oğlan doğuramamanın ne anlama geldiğini bilecek kadar hanedan tarihine hâkimdi. Demek ki er ya da geç o yemin bozulacaktı.

Şehzade Vahdettin'e yeminini bozduran, kendisi gibi bir Çerkez kızı olan İnşirah oldu. Vahdettin Nazikeda Hanım'ı ablasının sarayında, İnşirah'ı ise analığı Şayeste Hanım'ın dairesinde görmüştü. Nevgül'ü nikâhına alamamıştı ama İnşirah'ı ikinci kadın olarak nikâhlanmak niyetindeydi. Nasıl yanıp tutuştuğunu Şayeste Hanım'a açtığı anda, "Ama arslanım nasıl olur? Senin hakiki zevcen var, o müsaade etmedikçe evlenemezsin" cevabını aldı.

Şehzade Vahdettin farkındaydı ki, bir oğul doğuramayan ve bundan sonra da doğuramayacak olan karısı mecburen izin verecekti. Nazikeda Hanım ise şansını bir kez daha denemek istedi ve İnşirah'la evlenmek niyetinde olan kocasını Sultan Abdülhamit'e şikâyet etme cüretini gösterdi. Haremi kadınefendiler ve cariyelerle dolu olan Abdülhamit, bu zevk-i sefayı kardeşinden neden esirgesindi ki. Tabii ki bu şikâyetten bir şey çıkmadığı gibi bir de bunu duyan Vahdettin, "Benim için Nazikeda artık yaşamıyor" diye haber gönderdi.

5. Süleyman Kani İrtem, "Son Osmanlı Sultanı Sultan Vahdettin", *Akşam*, 16 Ocak 1943, s. 4.

Nimet, geçen yüzyılın ilk yıllarında doğduğunda, kaderinin son Osmanlı padişahıyla keşişeceğinden habersizdi. Saray bahivanlarından olan babası öldükten sonra, kendini kız kardeşiyle beraber Sultan Reşat'ın hareminded buldu. Harem'deki basamakları birer birer tırmanan Nimet, bir ara ayrılıp ailesinin yanına sığınacak ama yeniden o dünyanın ihtirasına kapılıp geri dönecek ve bu sefer Sultan Vahdettin'in dikkatini çekecekti. Kk bir kızın, imparatorluğun, bir zamanlar Kadınlar Saltanatı'yla anılan, yıkılış sürecinde ise sadece ayakta kalmaya alışan Harem'inde başlayan yolculuğu, son Osmanlı Sultanı'nın eşi olmaya dek uzanacaktı.

şaziye Karlıklı, *Son Kadın*'da Nimet Hanım'ın izini sürüyor. Harem'in ihtişamlı günlerinden Vahdettin'in San Remo'daki son günlerine; ailesinin ona verdiği adla Nimet, Harem'deki adıyla Nevzat Hanım ve onun bir roman kadar sürükleyici yaşamys.

tavsiye edilen
KDV'siz
satış fiyatı

₺ 42

Sertifika no: 11940

ISBN 978-605-09-8739-3

9 786050 987393

Doğan
Kitap